

УДК 342.721:681.3.02

В. БРИЖКО, кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник

**ЕКОНОМІЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ
ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ**
(за матеріалами доповіді на “круглому столі” від 25.02.11 р.)

Як вже зазначалося у журналі “Правова інформатика” № 3(27)/2010, с. 33, у перший день червня 2010 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України “Про захист персональних даних”. Згідно з результатами поіменного голосування, у другому читанні та в цілому проголосувало народних депутатів: за – 355, проти – 0, утрим. – 0, не гол. – 61; всього – 416. Президент України В. Янукович підписав Закон, який набирає чинності з 1 січня 2011 року, чим, що дуже важливо, виконав одне з зобов’язань України перед європейською спільнотою щодо приєднання держави до європейського правового простору та інтеграції України у світовий інформаційний простір.

Проте, від підприємців можна почути про незадоволеність відносно обов’язку реєстрації баз персональних даних, встановлених Законом України “Про захист персональних даних”.

У чому причина претензій до закону? Вона проста – бізнес завжди бажає та лобіює за будь-яку ціну необмежену для себе свободу. Підприємці не дуже згодні розкривати інформацію про окремих людей, яку вони несанкціоноване акумулюють у базах персональних даних та з якою метою і як вони цю інформацію використовують. У цьому питанні явно проглядається протистояння інтересів бізнесу, з одного боку, а з іншого – правам і свободам окремої людини, інтересам суспільства і безпеці держави.

Внесемо деяку ясність щодо проблеми.

Широкі, майже безмежні можливості сучасних інформаційно-комп’ютерних технологій та мереж щодо збирання, зберігання, використання, поширення та інших видів обробки персональних даних за певною ознакою (зокрема, ідентифікаційному номеру) дозволяють значно підсилити ефективність та знизити витрати управлінської діяльності, що на початку ери інформатизації й було основним мотивом її запровадження.

З моральної точки зору, автоматизація обробки даних дозволяє довідатися про людину все та взагалі несанкціоноване використовувати персональні дані з невідомою та мабуть небажаною для неї ціллю, наприклад, складання та поширення її “викривленого інформаційного портрету”.

З точки зору комерційних інтересів, обробка персональних даних усе більше перетворюється в процвітаючий бізнес [[//www.i2r.ru/article.shtml?id=1384](http://www.i2r.ru/article.shtml?id=1384)]. Світовий ринок персональних даних досягає 3 млрд. доларів у рік [[//www.kiev-security.org.ua/box/4/136.shtml](http://www.kiev-security.org.ua/box/4/136.shtml)].

Відомості про людину збираються й акумулюються різними державними органами (при влаштуванні на роботу, податковими органами, органами внутрішніх справ, митниці, органами реєстрації юридичних осіб при народженні й одержанні у наступному різних документів актів цивільного стану, медичними установами, органами реєстрації прав на нерухоме майно, при створенні приватних підприємств, бюро технічної інвентаризації, комунальними службами та ін.) і приватними структурами (медичні, юридичні організації, стільникові компанії, туристичні фірми, магазини тощо). Роблячи покупки в Інтернет-магазинах та отримуючи дисконтні картки, споживач змушений повідомляти свої персональні дані. Власники підприємств, з одного боку, зацікавлені у відомостях про стан попиту на ринку,

який може бути оцінений завдяки відомостям про покупців та потенційних споживачів їх продукції, а з іншого – не завжди забезпечують захист персональних даних людини, навіть можуть збирати та пропонувати зазначені дані для продажу й отримання іншого виду прибутку, без диверсифікації щодо номенклатури продукції. Останнє в умовах ринку – значний важіль у конкурентній боротьбі, гарант від розорення при змінах кон’юнктури.

Американський журнал “Forbes” [www.Forbes.com] відзначає, що відомості про ім’я, прізвище, адресу й інші персональні дані можна купити приблизно за 10 центів. Якщо ви володієте екстраординарною купівельною спроможністю, наприклад, здобуваєте програмне забезпечення для підприємств середнього бізнесу, то ім’я й адреса оцінюються ледве вище – 15 центів, а от ім’я плюс адреса е-пошти можуть потягнути на чверть долара. Відноситься це, у першу чергу, до добропорядних громадян. Відомості про осіб з темним минулим – товар особливий, а тому і ціна на нього зовсім інша.

Компанії типу Docusearch.com, Knowx.com, USsearch.com і Pac-info.com збирають персональні дані з офіційних документів, у тому числі із судових протоколів, і поширюють їх за винагороду. Фірма Docusearch за пошук інформації про одну людину бере плату в розмірі від 14 до 249 дол. США у залежності від змісту запитованої інформації. Причому, це можуть бути будь-які відомості – від номерів телефонів, особистих стосунків, фото-, відео-зйомки до карного досьє.

Поряд з ринком “роздрібних інформаційних послуг” існує і “оптовий інформаційний ринок” – продаж адресних списків. Не є проблемою й покупка, а точніше оренда адресної бази для поштового розсилання. Причому, за цілком помірну плату – “від 75 до 125 дол. США за тисячу адрес”, – стверджує Політ Краньяк, президент нью-йоркської компанії List Process, що надає подібні інформаційні послуги. “Спеціалізована B2B адресна база може коштує дорожче – біля 150 дол. за тисячу імен”, – зазначає Лайза Хордер, президент фірми L.I.S.T., що знаходиться в штаті Нью-Йорк. А список приватних адрес та е-пошти, власники яких підтвердили свою згоду одержувати електронні листи, може бути проданий ще дорожче – від 250 до 300 дол. за тисячу імен.

Інший приклад. Фірма SRDS, яка розташована в штаті Іллінойс, займається наданням інформації для рекламної індустрії. Компанія пропонує більш 28.000 адресних списків, що відноситься до понад 220 ринкових категорій, таким, як “мистецтво”, “діти”, “робота” і т.п. Подібні адресні списки здаються в оренду, причому бази даних можуть бути отримані щотижня і послужити основою для створення нових інформаційних продуктів.

Ті, хто займається маркетингом структур постійно вишукують нові, усе більш ефективні шляхи для збирання будь-яких відомостей про своїх конкурентів та потенційних покупців: їх діяльність, оточення, стосунки, погляди, інтереси, характер, поведінка та багато ін. Для бізнесу персональні дані – зручне, а тепер і необхідне доповнення із усього того, що надає Інтернет або інші мережі. Уже цілком чітко усвідомлено, що з допомогою засобів е-середовища набагато легше збирати величезні обсяги інформації (ніж займатися звичайним промисловим шпигунством), а аналіз і взаємне ув’язування відомостей забезпечує істотні прибутки в бізнесі [<http://www.sdteam.com/articles/hack058.shtml>].

Критерії, відповідно до яких відомості про ту або іншу людину включаються до списку, призначеного для маркетингових заходів, як правило, очевидні. Так дані про людину, що має моторний човен, вносять до списку власників моторних човнів саме тому, що вона володіє човном. В основу прямого маркетингу покладене створення списків людей, поєднаних загальними демографічними даними. І для цих цілей зовсім не потрібна конфіденційна інформація. Головне, щоб її було як можна більше, для створення, наприклад, небажаного для особи її “викривленого портрету” у разі передвборчої компанії.

Прихильники недоторканності персональних даних упевнені, що діяльність багатьох фірм таїть у собі погрозу постійного порушення прав громадян та інформаційної безпеці держави. Усі фірми переслідують мету у отриманні прибутку за свою роботу: пошук і збирання інформації із різного роду джерел державних, муніципальних та приватних установ, а також від окремих осіб, які мають відповідну інформацію. Як правило, зв'язатися з суб'єктами, що реалізують бази даних, які містять персональні дані, можна дуже просто – за допомогою контактного телефону або е-пошти.

На теренах пострадянських країн давно розквітає “чорний” ринок персональних даних.

В Україні, зокрема у Києві, можна з'їздити на ринок “Петрівка” або інший базар (чи на “розкладках”) і купити CD-диск з персональними даними (для квартирних злодіїв і навідників не треба). Будь-де у свобідному продажі можна знайти бази даних різних органів влади (щодо податків, митниці, міліції, приватизації, особистого життя, квартир, доходів, любовних стосунків, здоров'я людини, що, коли, з ким, скільки п'єте та багато ін. цікавого) та приватних структур, які займаються збиранням даних. Можна скопіювати персональні дані та зробити такий викривлений “портрет особи”, що ні на яку роботу не приймуть, чи порушать бізнес, сім'ю, стосунки з друзями тощо. Перспективи – якщо комусь потрібно, то можна, як говорили у 1937 році, – “за бытовое разложение и потерю управления войсками – расстрелять!”

Через Інтернет у продаж пропонуються відомості з БД абонентів одного з лідерів російського ринку операторів стільникового зв'язку “Мобільних ТелеСистем”. База даних містить такі персональні дані про абонентів компанії, як прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, паспортні дані, адреса місця проживання, ідентифікаційний номер платника податків, юридичну та робочу адресу, контактний телефон та ін. Система пошуку дозволяє за кілька секунд одержати повний список абонентів “МТС”, що є працівниками того або іншого підприємства. Абонентами “МТС” є понад 5 млн. чоловік. Інформація про появу БД на диску поширювалася через Інтернет. Журналісти однієї російської газети спокійно придбали зазначений диск в метро за 450 рублів. Відповідні органи зреагувати не встигли або не змогли.

У Санкт-Петербурзі в продаж пропонується комбінована БД про абонентів найбільших телефонних компаній міста, у якій утримуються персональні дані мільйонів петербуржців: адреси, номери паспортів, стільникових і домашніх телефонів. Крім того, на трьох дисках зберігається інформація про всіх абонентів Північно-західної філії ВАТ “Мегафон” (1,3 млн. записів), “Телеком XXI” (контролюється “Мобільними ТелеСистемами” і працює під цією торговою маркою; 500 тис. записів), “Дельта Телеком” (120 тис. записів), “РОКА Сот” (15 тис. записів), а також “Північно-західний Телеком” і “Пітерстар” (2,5 млн. записів). Вартість БД – 1650 рублів. В офісах постраждалих компаній вважають, що інформація була украдена через одну з правоохоронних структур.

У Новосибірську прокуратурою була порушена кримінальна справа у відношенні одного з менеджерів компанії стільникового зв'язку “Сибірські стільникові системи-900” (провайдер “МТС”). Він обвинувачується в розголошенні відомостей про абонентів. Інформація стосувалася номерів, по яких дзвонили абоненти, і тривалості розмов. Ці відомості є закритими. Обвинувачуваний був визначений у ході розслідування, проведеного співробітниками служби безпеки самої стільникової компанії. Справа порушена за статтю “Порушення таємниці листування і телефонних переговорів” (ст. 138 КК РФ), що передбачає штраф або арешт на термін від 2 до 4 місяців.

У цілому на російському ринку персональних даних доступні різні БД [<http://www.kiev-security.org.ua/box/4/136.shtml>], власниками яких є, зокрема, державні органи (див. Таблиці 1, 2).

Таблиця 1

Назва бази даних	Обсяг	Ціна
БД “ДАІ м. Москви” (містить повний набір відомостей про автомобілі (держ. Номер, № кузова, двигуна, марка, модель і т.д.), про його власника (ПІБ, дата народження, прописка, № паспорта) і документи (ПТС, посвідчення про реєстрацію, довідка-рахунок, талон ТО)	2,5 Гб	500 р.
БД “Автотранспорт Московської області”	1,43 Гб	500 р.
БД “Прописка у Московській області”	430 Мб	400 р.
БД “Прописка у м. Москві”	1,2 Гб	500 р.
БД жителів Московського регіону (ПІБ, дата народження, місце народження та проживання, серія і номер паспорта, коли і ким виданий, підрозділ УВІР, ціль одержання)	541 Мб	400 р.
БД “Посвідчення водія у м. Москва”	611 Мб	500 р.
БД “Посвідчення водія у Московській області”	269 Мб	500 р.
БД “Порушення правил дорожнього руху”	208 Мб	500 р.
БД “Транспортних подій”	269 Мб	500 р.
БД “ДТП та постраждали у м. Москва”	33 Мб	500 р.
БД “Викрадені автомобілі в Росії”	206 Мб	500 р.
БД “Московська ліцензійна палата” (про ліцензії)	240 Мб	400 р.
БД “Зареєстровані підприємства Росії”	3 Гб	500 р.
БД “Приватизовані квартири м. Москви”	1,22 Гб	400 р.
БД “Розшук 2003” (розшук викраденого автомобіля, пошук викраденої спецпродукції, федеральний розшук осіб)	775 Мб	400 р.
БД 2002 єдиної міської телефонної мережі м. Москви	3,6 Гб	500 р.
БД мобільних телефонів Московського регіону	1 Гб	500 р.
БД “МГТС 2003” (інформація щодо всіх номерів Московського регіону і більшості великих підприємств Росії)	3 Гб	500 р.
БД “Московська реєстраційна палата” (відомості про юридичних осіб і приватних підприємств м. Москви)	1,16 Гб	500 р.
БД Московської обласної Реєстраційної палати	280 Мб	500 р.
БД Московського земельного комітету (інформація про власників (фізичних і юридичних осіб)	12 Мб	200 р.
БД “Антикримінал” (розшук-судимість, викрадення, викрадені документи)	551 Мб	400 р.
БД “Банки Росії” (усі реквізити)	95 Мб	300 р.

З того ж джерела можемо дізнатися й про іншу вартість персональних даних:

Таблиця 2

Назва бази даних	Кількість записів	Ціна
БД приватних осіб м. Москви та Московської області	1 126 486	150 дол. США
БД приватних осіб Росії та СНД (включає е-адресу)	12.000.000	200 дол. США
Програма для розсилки інформації за е-адресами		150 дол. США
БД телефонних номерів Росії		550 руб.
БД із експортно-імпортних операцій (постачальник, споживач, товар, вартість, банк обслуговування тощо)	5 442 574	1400 руб.
БД квартир та їх власників м. Москви	10 443 278	1000 руб.
БД прописки у м. Москва (ПІБ, адреса, дата народження, стать)	14 млн.	1000 руб.
БД фізичних осіб Московської області	6,2 млн.	1000 руб.
БД ДТП (інформація про потерпілих)	413 030	45450 руб.

У засобах масової інформації також повідомлялося про те, що в Естонії на “вільному ринку” давно пропонують у продаж лазерні диски, що містять персональні дані. Продаються витяги з реєстру громадян країни, автомобільного реєстру, реєстрів нерухомості і майнового стану людей, таємні файли естонської дорожньої поліції, відомості про пікантні деталі приватного життя окремих осіб. Ціна такої продукції приблизно 3000 дол.

В Україні, для прикладу, маємо таке оголошення [<http://www.khpg.org/index.php?id=1186147137>].

Предлагаем Вашему вниманию новейшие базы данных
 телефон для связи **8-066-295-91-36**

1. **ГТК Украина 2003/2004/2005/2006** Базы данных по внешнеэкономической деятельности (таможня) * 250 грн.
 Отправитель, адрес отправителя, получатель, адрес получателя, код банка, МФО, адрес банка, счет, ответственный за фирму/регулирование, его адрес, наименование товара, вес, стоимость, направление (импорт-экспорт).
2. **Украина - Минстат - 2006.01.01** * 250 грн.
 Организации, адреса, телефоны, учредители, работники, нарушения, ликвидации
3. **Физические лица** * 250 грн.
 Фамилия, имя, отчество, дата получения кода, дата рождения, адрес рождения, адрес проживания, телефон, пол.
4. **Доходы физических лиц Украины 2004/2005** * 400 грн.
 Доходы та налоги, место работы, данные о работодателе.
5. **ГНА 2005** * 250 грн.
 Налоговая Украины 2005* + "Госкомстат Украины"
 БД по зарегистрированным в Украине предприятиям. Все учетные данные по каждому предприятию, включая: наименование, юридический и фактический адреса, рег. номер, дату регистрации, регистрирующий орган, размер уставного фонда, данные об учредителях и т.д. 981000 предприятий. Объем: 1,5 Gb по 20 декабря.
6. **Государственный регистр предприятий** * 250 грн.
 Регистрационные данные о предприятиях, учредители, счета предприятий, адреса, филии, иностранные представительства.

А также есть все базы по России.

При цьому ДПА, яка адмініструє більшість із цих баз даних, заявляє, що в них не зафіксовано витоку інформації. Проте іншим шляхом, ніж скопіювати цю базу даних у ДПА, отримати такі дані просто неможливо. Тому заперечувати витік інформації в такій ситуації є просто безвідповідальним. Це ж стосується й ДАІ.

За даними СБУ, наприклад, протягом 2006 року було припинено 28 спроб продажу баз даних державних установ та організацій, які містять конфіденційну інформацію, що належить державі [Повідомлення Прес-центру СБУ від 02.10.2006 р. <http://www.sbu.gov.ua>]. Більш детальна інформація про ці випадки, зокрема, чи були притягнуті до відповідальності особи та які саме бази даних вони намагалися продати, відсутня.

На жаль, немає часу щоб зупинитися на болючій проблемі так званого “викривленого портрету особи”, що створюється на основі компіляції та незначних викривлень персональних даних про людину. Лише зауважу – це не просто питання дифамації, а – складна у правовому вирішенні проблема маніпуляції людини та рефлексивного управління суспільною думкою, яка безпосереднє стосується національної та інформаційної безпеці.

Також на жаль, немає часу, щоб зупинитися на іншій проблемі, яка знаходиться у “тіні”. Це правова неврегульованість питань, які пов’язані з імплантацією мікрочипів у тіло людини. Зауважу лише, що одночасно з виникненням Інтернету в науці був зроблений прорив в області генетики та репродуктивної медицини. Почались експерименти по імплантації спеціальних технічних пристроїв – “мікрочипів” в тіло людини, які в перспективі можуть використовуватися як засіб ідентифікації особи та отримання відповідних персональних даних або як нова форма комунікацій (у разі підключення до мереж, зокрема Інтернету).

Імплантація зазначених пристроїв в організм людей може скоротити число тяжких злочинів (наприклад, тероризм, рецидивізм) або корінним чином змінити порядок знаходження під слідством. Проте поспішність упровадження наукових досягнень при недостатності правового забезпечення може призвести до негативних наслідків, що стосуються не тільки випробовуваних, а й всієї соціальної системи. Головне полягає у тому, що в разі практичного запровадження мікрочіпів в організм людини відразу ж виникне нормативно-правовий вакуум.

Повернемося до Закону.

Закон України “Про захист персональних даних” розроблявся на виконання завдання із зобов’язань України перед Радою Європи про приведення законодавства України у відповідність положенням європейських правових стандартів щодо упорядкування відносин у сфері захисту персональних даних.

Робота здійснювалась понад 14 років. Впродовж цих років перший проект закону (реєстр. № 2618 від 10.01.03 р., внесений народними депутатами України М.К. Родіоновим, С.М. Ніколаєнко, академіками НАН України І. Р. Юхновським, П.П. Толочко, К.М. Ситником) неодноразово проходив обговорення громадськості, експертизу юристів 11 міністерств та комітетів, правову експертизу у Верховній Раді України, розглядався у Комітетах ВР України, де заслуховувалися його автори тощо. Проект мав 5 версій, 28 редакцій, 4 рази розглядався на Пленарних засіданнях народних депутатів України, 16.03.06 р. був ухвалений як Закон, але 2006 р. повернувся з зауваженнями Президента Ющенко.

У наступному проект перероблявся (реєстр. № 2273 від 25.03.2008 р.) з урахуванням закону, прийнятого 16.03.06 р., та допрацьовувався згідно доручення ВР України від 03.11.06 р. та від 22.02.07 р. у зв’язку з пропозиціями Президента України. Цей проект був внесений вже народними депутатами України О. Шевчуком, В. Литвиним, В. Полохалом, К. Самойлик. Проект також піддавався неодноразовим обговоренням на “круглих столах”, семінарах, конференціях та проходив правову експертизу на відповідність положенням Конвенції РЄ № 108.

Як вже повідомляв, 1 червня 2010 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України “Про захист персональних даних”, а Президент України В. Янукович без затримки його підписав. Вважаємо, що це є дійсно порядний вчинок у інтересах розбудови держави, захисту прав та основоположних свобод кожної людини.

Закон надає можливість Україні ратифікувати *Конвенцію Ради Європи № 108 “Про захист прав осіб у зв’язку з автоматизованою обробкою персональних даних”* від 28 січня 1981 р. та вирішити одне з зобов’язань щодо європейської інтеграції. Держави, які підписали цей документ, зобов’язуються керуватися його положеннями при розгляді питань, пов’язаних із захистом персональних даних, що підлягають чи не підлягають автоматизованій обробці, як у суспільному, так і приватному секторах.

Однак, як зазначав на початку доповіді, сьогодні від підприємців можна почути про незадоволеність відносно обов’язку реєстрації баз персональних даних, встановлених Законом України “Про захист персональних даних”.

Претензії в цьому плані до відміченого закону не є доречними.

По-перше. Реєстрація баз персональних даних є важливою складовою їх захисту, яка використовується у 40 країнах світу, які приєдналися до Конвенції № 108 Ради Європи “Про захист осіб у зв’язку з автоматизованою обробкою персональних даних” від 28.01.1981 р., прийняли національні базові закони та сформували правові механізми щодо сфери захисту персональних даних (див. Таблицю 3).

Таблиця 3

Країна	Дата підпису Конвенції № 108 РЄ	Назва базового закону	Дата прийняття закону	Реєстрація баз персональних даних	Реєстрація ручної обробки даних	Ліцензування діяльності щодо даних
Австрія	28.01.81 р.	Про захист даних	1.01.80 р., 2000 р.	усі дані	так	деякі дані
Бельгія	07.05.82 р.	Про захист даних	8.12.92 р.	усі дані	так	деякі дані
Болгарія	02.06.98 р.	Про захист даних		усі дані	так	деякі дані
Великобританія	14.05.81 р.	Про захист даних	12.07.84 р.	усі дані	так	деякі дані
Греція	17.02.83 р.	Про захист осіб стосовно обробки даних	9.11.87 р., 1997 р.	усі дані	так	деякі дані
Данія	28.01.81 р.	Про реєстри даних Про захист даних	8.06.82 р., 2000 р.	деякі дані	так	деякі дані
Ірландія	18.12.86 р.	Про захист даних	13.07.88 р.	деякі дані	ні	ні
Ісландія	27.09.82 р.	Про захист персональних даних	5.06.81 р., 2000 р.	усі дані	так	усі дані
Іспанія	28.01.82 р.	Про регулювання автоматизованої обробки персональних даних	29.10.92 р.	усі дані	ні	деякі дані
Італія	02.02.83 р.	Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних	1.02.92 р.	деякі дані	так	деякі дані
Латвія	31.10.00 р.	Про захист персональних даних	2001 р.	+		
Люксембург	28.01.81 р.	Про використання персональних даних, які обробляються у комп'ютері	31.03.79 р.	усі дані	ні	ні
Молдова	04.05.98 р.	Про захист даних		+		
Нідерланди	21.01.88 р.	Про захист даних	28.12.88 р. з додатком 2000 р.	деякі дані	так	ні
Німеччина	28.01.81 р.	Про подальший розвиток обробки даних	20.12.90 р. 1997 р.	усі дані	так	деякі дані
Норвегія	13.03.81 р.	Про реєстраторів персональних даних	9.06.82 р.	деякі дані	так	деякі дані
Польща	21.04.99 р.	Про захист даних		+		
Португалія	14.05.81 р.	Про захист персональних даних	29.04.91 р.	усі дані	ні	усі дані
Росія	07.11.00 р.	Про захист персональних даних	24.10.06 р.	усі дані	так	усі дані
Румунія	18.03.97 р.	+		+		
Словаччина	14.04.00 р.	+		+		
Словенія	23.11.93 р.	+		+		
Туреччина	28.01.81 р.	+		+		

Угорщина	13.05.93 р.	Про захист даних та доступ до інформації, яка має суспільний інтерес	11.92 р.	усі дані	так	деякі дані
Фінляндія	10.04.91 р.	Про файли персональних даних	4.02.87 р., 1999 р.	деякі дані	так	деякі дані
Франція	28.01.81 р.	Про інформатику, картотеки та свободи	6.01.78 р.	деякі дані	так	деякі дані
Швеція	28.01.81 р.	Про захист даних	13.05.73р., 1999 р.	деякі дані	ні	деякі дані
Швейцарія	02.10.97 р.	Про захист даних	19.06.92 р.	деякі дані	так	ні
Естонія	24.01.00 р.	Про особисті документи	2002 р.	+		

Примітка: + – базовий закон про захист персональних даних, що відповідає положенням європейських правових стандартів, прийнятий. Інших відомостей не визначено.

По-друге. Імперативна норма щодо реєстрації БД була введена в законодавство України ще в 1992 р. Частиною п’ятої статті 31. “Доступ громадян до інформації про них” Закону України “Про інформацію” встановлено наступне: “Всі організації, які збирають інформацію про громадян, повинні до початку роботи з нею здійснити у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку державну реєстрацію відповідних баз даних”.

Тому, які можуть бути претензії до Закону України “Про захист персональних даних” у аспекті реєстрації баз даних? Ніяких! Цю проблему повинен був вирішувати Кабінет Міністрів України після ухвалення у 1992 р. Закону України “Про інформацію”. Чому це не сталося – питання не до чинної влади.

Можна поставити й інше питання – чому 18 років ніхто не звертав увагу на вказану вище статтю 31 вказаного закону, та й сьогодні робить вигляд, що її якби не існує?

До речі, Закон України “Про інформацію” був першим з законів держави який тоді вже звав до адаптації законодавства України щодо європейського правового простору, до розбудови інформаційного суспільства та інтеграції держави у світовий інформаційний простір. Можна лише подякувати його авторам та тим, хто його захищав.

Як підсумок.

За 14 років розробки, численних обговореннях на конференціях, семінарах, “круглих столах” тощо (за загальним підсумком – понад 40) проекту Закону України “Про захист персональних даних” було враховано понад 1500 зауважень та пропозицій. Зокрема, про першу версію автори проекту (В.Брижко та О.Баранов) доповідали на засіданні експертів “Впровадження міжнародних стандартів із захисту приватності інформації персонального характеру в Україні” у присутності Комісара Ради Європи із захисту даних, виконавчого члена Комісії Австрії у питаннях захисту даних пані Вольтраут Кочі.

У 2002 році розробниками проекту було здійснено переклад головного міжнародного акту у сфері захисту персональних даних – Конвенції Ради Європи № 108 від 28.01.81 р. “Про захист осіб у зв’язку з автоматизованою обробкою персональних даних” та “Додаткового протоколу до Конвенції РЄ № 108 щодо органів нагляду та транскордонних потоків даних” від 2001 року., які було засвідчено Міністерством закордонних справ України від 01.07.02 р. як офіційні переклади.

З метою інформування громадськості, популяризації, роз’яснень підходів та механізмів захисту персональних даних було опубліковано понад 80 статей у фахових та ін. виданнях, створено та видано ряд книг з зазначеної тематики, такі, зокрема, як:

1. *Защита персональных данных* / [А.А. Баранов, В.М. Брижко, Ю.К. Базанов]. – К. : Национальное агентство по вопросам информатизации при Президенте Украины, 1998. – 128 с. – ISBN 966-7308-10-3.

2. *Права человека и защита персональных данных* / [А.А. Баранов, В.М. Брижко, Ю.К. Базанов] ; за сприянням та фінансовою підтримкою Харківської правозахисної групи (Є. Захаров). – Х. : Фоліо, 2000. – 280 с. – ISBN 966-95720-500-2.

3. *Правовий механізм захисту персональних даних: монографія* / Брижко В.М. ; за ред. М. Швеця та Р. Калюжного. – К.: Парлам. вид-во, 2003. – 120 с. – ISBN 966-611-225-6.

4. *Організаційно-правові питання захисту персональних даних* : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / Брижко Валерій Михайлович ; Національна академія державної податкової служби України. – К., 2004. – 251 с.

5. *Інформаційне право та правова інформатика у сфері захисту персональних даних* : монографія / [В. Брижко, М. Гуцалюк, В. Цимбалюк, М. Швець] ; за ред. члена-кореспондента АПрН України М. Швеця. – К. : ТОВ “Пан Тот”, 2005. – 333 с. – ISBN 966-96456-9-7.

6. *е-майбутнє та інформаційне право* / [В. Брижко, В. Цимбалюк, М. Швець, Ю. Базанов] ; за ред. члена-кореспондента НАПрН України М. Швеця. – [2-е вид., доп.]. – К. : ТОВ “Пан Тот”, 2006. – 234 с. – ISBN 966-96456-8-9.

7. *Порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України законодавству Європейського Союзу у сфері персональних даних* / [В.М. Брижко, А.І. Радянська, М.Я. Швець]. – К. : Міністерство юстиції України, Державний департамент з питань адаптації законодавства, 2006. – 256 с. – ISBN 966-7237-22-2.

8. *Системна інформатизація правоохоронної діяльності: європейські нормативно-правові акти та підходи до упорядкування суспільних інформаційних відносин у зв’язку з автоматизованою обробкою даних у правоохоронній діяльності : посібник* / [В. Брижко, В. Цимбалюк, М. Швець] ; за ред. члена-кореспондента АПрН України М. Швеця. – К. : ТОВ “Пан Тот”, 2006 р. – Кн. 2. – 509 с. – ISBN 966-96731-1-9.

9. *е-боротьба в інформаційних війнах та інформаційне право : монографія* / [В. М. Брижко, М. Я. Швець, В. С. Цимбалюк]. – К. : ТОВ “Пан Тот”, 2007 р. – 234 с. – ISBN 978-966-96731-6-9.

10. *Електронна комерція: правові засади та заходи удосконалення : монографія* / [В. Брижко, А. Новицький, В. Цимбалюк, М. Швець] ; за ред. А. Москаленка, к. ф.-м. наук О. Гладківської. – К. : ТОВ “Пан Тот”, 2008. – 149 с. – ISBN 978-966-96927-4-0.

11. *Електронний банкінг у контексті захисту персональних даних : монографія* / [В. Брижко, Ю. Базанов, М. Швець] ; за ред. члена-кореспондента АПрН України М. Швеця. – К. : ТОВ “ПанТот”, 2008 р. – 141 с. – ISBN 978-966-96927-3-3.

12. *Методологічні та правові засади упорядкування інформаційних відносин : монографія* / В.М. Брижко . – К.: ТОВ “ПанТот”, 2009. – 418 с. – ISBN 978-966-1531-01-6.

За приблизним розрахунком проект Закону України “Про захист персональних даних” офіційно підтриманий спеціалістами у сферах інформаційного та адміністративного права, інформатизації, інформатики та інформаційної безпеки, які мають наукові ступені та звання: академіки та члени-кореспонденти НАН України та НАПрН України – 9; доктора наук – 18; кандидати наук – 24.

~~~~~ * * * ~~~~~